

VELKOMORAVSKÉ OBDOBIE

SPOLOČENSKÁ SITUÁCIA = Knieža Rastislav vypravil k byzantskému cisárovi Michalovi III. posolstvo so žiadosťou o vierozvestcov. Michal III mu v roku 863 poslal bratov zo Solúna Konštantína a Metoda, ktorí zostavili prvý slovanský spisovný jazyk – STAROSLOVIENČINU.

Čo znamená trojjazyčnosť? .....

Prečo Knieža Rastislav žiadal vierozvestcov? .....

STAROSLOVIENČINA: jazyk, ktorý sa vyrovnal latinčine i gréčtine. Mal gramatickú, syntaktickú i štylistickú úroveň. Konštantín a Metod zostavili **hlaholiku** – na základe malých písmen gréckej abecedy.

HLAHOLIKA

ⲀⲀ	ⲂⲂ	ⲄⲄ	ⲆⲆ	ⲈⲈ	ⲊⲊ	ⲌⲌ	ⲎⲎ	ⲐⲐ	ⲒⲒ	ⲔⲔ	ⲖⲖ	ⲘⲘ	ⲚⲚ	ⲜⲜ	ⲞⲞ	ⲠⲠ	ⲢⲢ	ⲤⲤ	ⲗⲗ	ⲙⲙ	
a	b	v	g	d	e	ž	č	z	i	i	č,y										
Ⲣⲣ	Ⲥⲥ	Ⲧⲧ	Ⲩⲩ	Ⲫⲫ	Ⲭⲭ	Ⲯⲯ	Ⲱⲱ	Ⲳⲳ	Ⲵⲵ	Ⲷⲷ	Ⲹⲹ	Ⲻⲻ	Ⲽⲽ	Ⲿⲿ	ⲿⲏ	ⲓⲓ	ⲕⲕ	ⲛⲛ	ⲝⲝ	ⲟⲟ	ⲡⲡ
k	l	m	n	o	p	r	s	t	u	f	x										
Ⲡⲡ	Ⲣⲣ	Ⲥⲥ	Ⲧⲧ	Ⲩⲩ	Ⲫⲫ	Ⲭⲭ	Ⲯⲯ	Ⲱⲱ	Ⲳⲳ	Ⲵⲵ	Ⲷⲷ	Ⲹⲹ	Ⲻⲻ	Ⲽⲽ	Ⲿⲿ	ⲿⲏ	ⲓⲓ	ⲕⲕ	ⲛⲛ	ⲝⲝ	ⲟⲟ
ō	ts	tš	š	št	o, e	ü	i	ye, ya	yo	yu											
Ⲡⲡ	Ⲣⲣ	Ⲥⲥ	Ⲧⲧ	Ⲩⲩ	Ⲫⲫ	Ⲭⲭ	Ⲯⲯ	Ⲱⲱ	Ⲳⲳ	Ⲵⲵ	Ⲷⲷ	Ⲹⲹ	Ⲻⲻ	Ⲽⲽ	Ⲿⲿ	ⲿⲏ	ⲓⲓ	ⲕⲕ	ⲛⲛ	ⲝⲝ	ⲟⲟ
ō	š	yō	yš	θ	ū																

Franskí kňazi z obavy pred stratou nadvlády obvinili oboch bratov pred pápežom z bohorúhačstva, roku 867 sa obaja vydali do Ríma obhajovať slovanskú bohoslužbu. Konštantín obhajoval staroslovienu ako jazyk spisovný, cirkevno-kresťanský. Pápež Hadrián II potvrdil slovanskú bohoslužbu, schválil staroslovienske preklady bohoslužobných kníh a vymenoval Metoda za arcibiskupa. Konštantín chorľavel, vstúpil do kláštora, prijal meno Cyril, onedlho zomrel. Metod sa vrátil na Veľkú Moravu, kde vládol Svätopluk, ktorý podporoval franských kňazov. Metoda dal uväzniť a odviesť do Bavorska. Na podnet pápeža Jána VIII ho po dvoch rokoch prepustili. Metod v Ríme znova musel obhajovať slovanskú bohoslužbu i svoje učenie. Ján VIII v roku 880 potvrdil starosloviensky liturgický jazyk. Po Metodovej smrti v roku 885 pápež Štefan V zakázal slovanskú bohoslužbu. Slovienski kňazi odišli do Bulharska, kde na začiatku 10. Storočia na základe veľkých písmen gréckej abecedy zostavili nové písmo – **cyriliku** – na základe veľkých písmen gréckej abecedy. Cyrilika je pramatkou dnešnej azbuky.

CYRILIKA

Ⲁ	Ⲃ	Ⲅ	Ⲇ	Ⲉ	Ⲋ	Ⲍ	Ⲏ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ	Ⲛ	Ⲝ	Ⲟ	Ⲡ	Ⲣ	Ⲥ	ⲗ	ⲙ
ⲧ	ⲩ	ⲫ	ⲭ	ⲯ	ⲱ	ⲳ	ⲵ	ⲷ	ⲹ	ⲻ	ⲽ	ⲿ	ⲏ	ⲓ	ⲕ	ⲛ	ⲝ	ⲟ	ⲡ	ⲣ
ⲥ	Ⲧ	ⲧ	Ⲩ	ⲩ	Ⲫ	ⲫ	Ⲭ	ⲭ	Ⲯ	ⲯ	Ⲱ	ⲱ	Ⲳ	ⲳ	Ⲵ	ⲵ	Ⲷ	ⲷ	Ⲹ	ⲹ
Ⲻ	ⲻ	Ⲽ	ⲽ	Ⲿ	ⲿ	ⲏ	ⲓ	ⲕ	ⲛ	ⲝ	ⲟ	ⲡ	ⲣ	ⲥ	Ⲧ	ⲧ	Ⲩ	ⲩ	Ⲫ	ⲫ

Konštantín a Metod = preložili:

- MISÁL = omšová kniha,
- EVANJELIÁ = Nový zákon,
- BREVIÁR = modlitebnú knihu pre kňazov
- ŽALTÁR = zbierka žalmov
- SÚDNY ZÁKONNÍK PRE SVETSKÝCH ĽUDÍ

Metod preložil Starý zákon.

Konštantín napísal veršovaný **PROGLAS** – Predslov k svätému Evanjeliu, v ktorom oslavuje slovanský preklad Písma, vyzdvihuje domáci jazyk ako základ knižnej vzdelanosti. Aby bol človek duchovne živý, musí byť vzdelaný. Proglas je prvá slovanská báseň s obrazným štýlom s biblickými citátmi.

V akom jazyku napísal Konštantín Proglas? .....

Evanjeliu svätému som Predslovom:
ako nám dávno sľubovali proroci,
prichádza Kristus zhromažďovať národy,
pretože svieti svetlom svetu celému.
To v našom siedmom tisícročí
stalo sa.

Bo slepým oni sľúbili, že uvidia,
a hluchí, ajhľa, Slovo Písma počujú,
lebo je Boha poznať totiž potrebné.
A preto čujte, čujte toto, Slovieni:
dar tento drahý vám Boh z lásky daroval,

dar Boží darom spravodlivej čiastky je,
dar dušiam vašim, čo sa nikdy nescazí,
dušiam tých ľudí, ktorí vďačné prijímajú ho.
Matúš i Marek s ním a s Lukášom i Ján
národy všetky takto učia hovoriac:

Všetci, čo chcete svoje duše krásnymi
uzrieť, a všetci po radosti túžiaci,
túžiaci temno hriechu navždy zapudíť
i sveta tohto hniloby sa pozbaviť
i rajskej život pre seba zas objaviť

i horiacemu ohňu navždy uniknúť,
počujte, čo vám vlastný rozum hovorí,
počujte všetci, celý národ sloviensky,
počujte Slovo, od Boha vám zoslané,
Slovo, čo hladné ľudské duše nakrmí,

Slovo, čo um aj srdce vaše posilní,
Slovo, čo Boha poznávať vás pripraví.
Tak ako radosť nezastitne bez svetla,
by oko celý Boží svet v ňom uzrelo,
bo všetko nie je krásne ani zreteľné,

tak ani duša, žiadna duša bez písmen
vedomia nemá o tom Božom zákone,
zákone knižnom, o zákone duchovnom,
zákone, cezeň Boží raj sa zjavuje.
Bo ktorý sluch, čo hrozný rachot hromový

neočuje, stáť bude v bázni pred Pánom?
Bo taký čuch, čo vôňu kvetu nevníma,
akože môže zázrak Boží pochopiť?
Bo také ústa, ktoré sladkosť necítia,
človeka činia, akoby bol z kameňa.

A ešte väčšmi od človeka z kameňa
je mŕtva duša, každá duša bez písmen.
No že, my bratia, sme to všetko zväžili,

znamenitú vám radu teraz povieme,
ktorá vás všetkých, všetkých ľudí pozbaví

života zvieracieho, života smilného,
aby ste s myslou, s nerozumným rozumom,
keď počujete Slovo v cudzom jazyku,
nečuli v ňom znieť iba zvon, zvon medený.
Bo svätý Pavol učiteľ nám hovorí,

keď najprv k Bohu svoju prosbu predniesol:
Chcem radšej iba päť slovo povedať,
rozumom prostým chcem tých päť slovo
vyrieť,
aby aj bratia všetko porozumeli,
než nezrozumiteľných slovo rieť tisíce.

Pretože človek ten, čo nerozumie sám,
čo nedoloží podobenstva múdreho,
ako by mohol pravú reč nám povedať?
Pretože ako zhuba visí nad telom
všehubiaca a nad hnis väčšmi hnijúca,

keď telo nemá patričného pokrmu:
práve tak isto každá duša upadá
v žití, keď žije bez Božieho života,
keď nepočuje nikde Slova Božieho.
Iné však ešte podobenstvo premúdre

povedzme, ľudia, ľúbici sa vospolok,
túžiaci Božím rastom rásť už odteraz:
bo kto by túto prostú pravdu nevedel:
tak ako semä, ktoré padlo na nivu,
tak isto každé ľudské srdce na zemi

dážd' Božích písmen potrebuje pre seba,
aby plod Boží vzrástol v ňom čo najväčšmi.
Kto môže všetky podobenstvá povedať,
čo národ bez kníh obžalujú, usvedčia,
že nehovorí hlasom zrozumiteľným?

Ved' čo by ten muž poznal všetky jazyky,
nevyslovil by bezmedznú ich bezmocnosť.
Predsa však svoje podobenstvo prikladám,
významu mnoho v málo slovách hovoriac:
Lebo sú nahé bez kníh všetky národy,

bo nemôžu sa boriť v boji bez zbroje
s protivníkom a duši našich záhubcom,
odsúdené sú večnej muke za korisť.
Ktorí však nepriateľa nemilujete,
národy, čo s ním veľmi chcete boriť sa,

otvorte dvere ducha svojho pozorne,
zbroj tvrdú teraz prijímajte, národy,
kovanú krásne v knihách Hospodinových,
ktoré tak tvrdo mliaždia hlavu diablovu.
Lebo kto totiž prijme tieto písmeňá,

tomu sám Kristus svoju múdrosť vyjaví
a vaše duše písmaťmi posilní
i skrze apoštolov, skrze prorokov
[2].

Pretože tí, čo hovoria ich slovami,
i nepriateľ'a budú schopní zahubiť
[3],

víťazstvo dobré svojmu Bohu prinesú,
hnilobnej skaze svojho tela uniknú,
tela, čo v hriechu ako vo sne živorí,

nepadnú oni, ale pevne zstanú,
pred Bohom ako udatní sa prejaví,

po pravici si stanú trónu Božiemu,
keď príde ohňom súdiť všetky národy,
s anjelmi budú radovať sa naveky,
naveky sláviac Boha milostivého,
piesňami z tých kníh oslavujúc naveky

svojho Boha, čo nad ľuďmi sa zmilúva,
ktorému preto všetka sláva prislúcha,
i česť i chvála, Boží Synu, v jednote
so svojím Otcem, s Duchom Svätým v trojici
na veky vekov od každého stvorenia.

Amen.

Zamyslite sa nad Konštantínovou myšlienkou, akú silu má slovo pre celý národ sloviensky.

.....
.....
.....

Zamyslite sa nad Konštantínovou myšlienkou, akú silu má svetlo, akú silu má zrak, aké je vedomie ľudskej duše.

.....
.....
.....

Ako by ste interpretovali, že Proglas má 111 veršov? .....

